

Λόγος ευγνώμων, ευλαβικός στην μνήμη του μακαριστού γέροντός μας (π. Φιλόθεος Γρηγοριάτης)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

***... Υπηρετήσας τη του Θεού βουλή εκοιμήθη
και προσετέθη προς τους πατέρας αυτού... (Πραξ. ιγ', 36)***

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,

Σεβαστοί μου Πατέρες,

Αγαπητοί εν Χριστώ αδελφοί μου,

Χριστός ανέστη!

Ευχαριστούμε τον άγιο Τριαδικό Θεό μας για όλες τις μεγάλες δωρεές και ευλογίες Του στην ταπεινή μας ζωή. Τον ευχαριστούμε και για το ότι μας δίδει ευκαιρίες, ώστε να Τον ευγνωμονούμε και να Τον ευλογούμε *“δια την μεγάλην Του δόξαν”*, την αγάπη Του για την σωτηρία μας. Τέτοιες ευκαιρίες όπως και η σημερινή αυτή σύναξις, εις τιμήν και μνήμην του μακαριστού Προηγούμενου και Γέροντός μας, Αρχιμ. Γεωργίου.

Εκ προσώπου της Ιεράς ημών Μονής του Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους, του αγίου Καθηγουμένου μας Αρχιμ. Χριστοφόρου και όλης της αδελφότητος, ευχαριστούμε ιδιαίτερα και τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Νέας Σμύρνης κ.κ. Συμεών, που με περίσσια πνευματική αγάπη κι αρχοντιά ευλόγησε την παρούσα σύναξι, όπως άλλωστε έπραττε πάντοτε με την από καρδιάς, φιλόφρονα, πατρική στάσι του έναντι του μακαριστού Γέροντος, για την οποία κι εκείνος και εμείς οι ταπεινοί σήμερα χρεωστικώς και δημοσίως του εκφράζουμε την υική μας ευγνωμοσύνη.

Ευχαριστούμε δε, ως πρέπει, τον αξιότιμο Πρόεδρο και τα μέλη της Επιτροπής του Χριστιανικού τούτου Ιδρύματος “Ο Παντοκράτωρ” για την τιμή της προσκλήσεως προς ημάς σε συμμετοχή στην σύναξι αυτήν, ώστε να αποτίσουμε μέρος από την δέουσα τιμή στον μακαριστό πλέον ιερόν ιδρυτή του Ιδρύματος τούτου.

Κατ’ αρ-χήν, ομιλώντας εξομολογητικά στην αγάπη σας, αδελφοί, δεν μπορώ να αποκρύψω την συστολή που διακατέχει τον ομιλητή, να ομιλή για το πρόσωπο του Γέροντός του. Κι όχι μόνο εξ αιτίας της ιδιότητός του ως υποτακτικού, -και δη αναξίου- του μακαριστού Γέροντος, που τον γέννησε πνευματικά και τον ανέθρεψε, και στον οποίον μετά τον Χριστό οφείλει κυριολεκτικώς τα πάντα. Αλλά και δια το μέγεθος της προσωπικότητος και μορφής του ανθρώπου, περί του οποίου η σύναξις αυτή.

Η ευλογημένη όμως υπακοή στην Εκκλησία ξεπερνά πολλά, που η αδυναμία μας ουδέποτε θα τολμούσε, κι αδιέξοδα τα οποία ποτέ δεν θα μπορούσε να υπερβή.

Ως υπότιτλο της ομιλίας μου επέλεξα αυτό που αναφέρεται στις Πράξεις των Αποστόλων από τον μέγα Παύλο για τον Προφήτη Δαβίδ:

“... Υπηρετήσας τη του Θεού βουλή εκοιμήθη και προσετέθη προς τους πατέρας αυτού...”

Νομίζω το ως άνω χωρίο εκφράζει, όσα επιθυμεί να εκφράση η ψυχή μας γενικά, περιληπτικά, συμπερασματικά, αλλά και πολύ λιτά για την ζωή και την μορφή του Γέροντος, αυτού του ανθρώπου του Θεού.

Που γεννήθηκε και μεγάλωσε στην πόλι αυτή, το Παλαιό Φάληρο, προσφέροντας πολλά ιδίως σ ετούτο εδώ τον τόπο και την εν γένει Αττική γη, και μετά από διετία περίπου στην Εύβοια μεταφυτεύθηκε στο Περιβόλι της Παναγίας, και παντοειδώς αναλώθηκε υπέρ Θεού και ανθρώπων σ’ ό-λη την Πατρίδα μας. Αλλά δια των συγγραμμάτων του και στην καθ όλου Ορθόδοξο Εκκλησία του Χριστού διακόνησε θεαρέστως το κήρυγμα του Ευαγγελίου. Μέχρις ότου εκοιμήθη στην πόλι του αγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου και ετάφη τελικώς στο Όρος, *“προστιθέμενος τοις πατράσιν αυτού...”*

Πιστεύουμε ότι η συνείδησις, όσων τον γνώρισαν από κοντά είναι, πως ο μακαριστός Γέροντας με την όλη του ζωή και πολιτεία ευαρέστησε στον Θεό. Γι αὐ-τό και ο πτωχός λόγος μας περί αυτού είναι από ευγνώμονος και ευλαβικής καρδίας.

Υπηρετήσας τη του Θεού βουλή...

Όλη η ζωή του μακαριστού Γέροντος ήταν μία υπηρεσία στο άγιο θέλημα του Θεού. Ζωή πίστεως και αληθινής αφοσιώσεως. Κι ο Γέροντας πάντοτε ζούσε και περιπατούσε εν πίστει (βλ. Β’Κορ., ε’, 7). Με πλήρη δηλ. εμπιστοσύνη και αφιέρωσι στο θέλημα του Χριστού.

Απ αὐ-τό προερχόταν η ειρήνη του Θεού, που ακτινοβολούσε κατά γενική ομολογία στο πρόσωπό του, ήταν διάχυτη σ όλη την ύπαρξί του. Αυτή η ειρήνη είλκυε τον συνομιλητή του και τον έπειθε για την αλήθεια των λόγων του.

Δεν είχε δικό του πρόγραμμα στην ζωή του ο Γέροντας. Τα πάντα εξαρτούσε από το θέλημα του Θεού του Παντοκράτορος. Ακόμη και στις πιο δύσκολες στιγμές, όταν φαινόταν ότι επρόκειτο να συμβή κάτι πολύ κρίσιμο η δυσάρεστο (κυρίως πνευματικά η και ο,τιδήποτε άλλο). Η ακλινής και μεγάλη πίστις του, εμπιστοσύνη στον Θεό, φαινόταν και αποδεικνυόταν τότε, όταν τα λυπηρά, οι πολύ δύσκολες ώρες πειρασμού, τα αδιέξοδα μεγάλης στενοχωρίας και θλίψεως κατέκλυζαν την ευαίσθητη καρδιά και τον νου του. Και πέρασε τέτοιες ώρες ουκ ολίγες.

Μας έλεγε σχετικά:

“Όλοι οι Άγιοι είχαν βεβαίως το πλήρωμα των αρετών, και τις δύο αγάπες (προς τον Θεόν και τους ανθρώπους), αλλά κυρίως ευαρέστησαν στον Θεό, διότι έκαναν τελεία υπακοή στο θέλημα του Θεού. Παραδείγματος χάριν ο άγιος Χρυσόστομος εξεπλήρωσε το θέλημα του Θεού που ήταν γι αυ-τόν συγκεκριμένα, το να είναι ποιμήν, ιεράρχης. Οι άλλοι Άγιοι με το να είναι κάτι άλλο, έγκλειστοι, στυλίτες κλπ., κάνοντας δηλαδή το θέλημα του Θεού το άγιο, Τον ευαρέστησαν πλήρως κι αυτοί. Έτσι και σε μας προέχει, το να είμαστε και να κάνουμε αυτό που θέλει ο Κύριος κι όχι αυτό που απλώς μας αναπαύει”. (Σαβ. 13 Νοεμβρ. 1983, Παλ. Συνοδικόν της Μονής, μνήμη αγ. Ιωάν. Χρυσοστόμου)

Με την τέλεια υπακοή του στο θέλημα του Θεού από νέος στην Εκκλησία, καθώς και την καθολική του προσήλωσι στους Ιερούς Κανόνες, τους θεσμούς και την Παράδοσι της Εκκλησίας, προσείλκυσε την Χάρι του Θεού και απέκτησε πολλές αρετές που ιδιαίτερα τον διέκριναν στην θεολογική, μοναχική, ιερατική και Ηγουμενική του διακονία.

ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ - ΣΥΝΕΣΙΣ

Η διάκρισις του Γέροντος, για το τι ενδείκνυται σε κάθε περίπτωση, και η σύνεσίς του, για το πως πρέπει να διευθετήται το κάθε τι, αφού “το καλό πρέπει να γίνεται και με καλό τρόπο, ώστε να είναι καλό”, ήταν από τα ανώτερα χαρίσματα του Θεού προς αυτόν, απόδειξις για τον θεοκίνητο νου και την προσευχόμενη πάντοτε καρδιά του.

Έτσι πάμπολλες φορές καταφεύγαμε στην γνώμη και κρίσι του, ακόμη και για μικρότερα ζητήματα, επειδή θέλαμε να είμαστε βέβαιοι για το ενδεδειγμένο, το κατά Θεόν, πεπεισμένοι απόλυτα πως η γνώμη του Γέροντος μας δείχνει την αλήθεια και το ορθόν.

Πόσες, πράγματι, φορές με ανεξάντλητη υπομονή αγάπης διώρθωνε λάθη της αδυναμίας και απειρίας μας!

Ήθελα, νεόκουρος μοναχός, να μιλήσω με παλαιό φίλο μου που είχε έλθει τότε προσκυνητής στην Μονή. Και επειδή είχε κάποια θέματα που θεωρούσα, ότι δεν ήταν για το καλό του, ρώτησα τον Γέροντα αν είχα ευλογία, να του τα υποδείξω και να τον βοηθήσω να τα αναιρέση. Αλλά ο Γέροντας μου είπε με σύνεσι: “Όχι, νομίζω, να μη του μιλήσης μ’ αυτόν τον τρόπο άμεσα, διότι θα τον θίξης και θα τον στενοχωρήσης και δεν θα συμβάλης θετικά. Μπορείς όμως με αγάπη να τον βοηθήσης, λέγοντάς του έμμεσα, τι λέγουν γενικώς οι Άγιοί μας και τι βιώνει η

Εκκλησία, πράγμα που θα το δεχθή ευνοϊκότερα, κι ίσως με την Χάρι του Θεού καταλάβη και ωφεληθή”.

Παρόμοια μας νουθετούσε, στις επιστολές μας να γράφουμε με ευγένεια και αγάπη πρώτα στους αδελφούς, αναφέροντάς τους τα θετικά στην ζωή τους, και κατόπιν, αν χρειάζεται να λέγεται και κάτι σαν αδελφική παρατήρησης, ας γίνεται πάντοτε με πολλή λεπτότητα και διάκρισι και ποτέ ως έλεγχος.

Σε όλη του την ζωή αγωνιζόταν πάντα και πρώτιστα να διακρίνη το θέλημα του Θεού, και τι ωφελεί στην κάθε περίστασι, στο κάθε πρόσωπο. Και έκρινε, αν έπρεπε να τηρηθή η ακρίβεια η η οικονομία. Πάντα μόνο με κίνητρο, να επιτευχθή το μεγαλύτερο δυνατόν καλό.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ

Ο λόγος του ήταν πάντα κατά ιδιαίτερο τρόπο χαριτωμένος. Ήταν ομολογουμένως το χαρακτηριστικό του τάλαντο “το δοθέν” εξ ουρανού για την διαποίμανσι ψυχών. Αφού έτσι παρέμεινε σε όλους γνωστός, ως “ο Γέροντας”, κεκλημένος δηλαδή από τον Χριστό να είναι κυρίως ποιμήν λογικών προβάτων. Το σπάνιο χάρισμα για την αλίευσι ψυχών στον Χριστό.

Είτε κηρυκτικός ήταν ο λόγος του είτε συμβουλευτικός ήταν πάντα στηρικτικός, ενισχυτικός. Ακόμη κι όταν ήταν απαραίτητο, πολύ ήπια ελεγκτικός, τον αισθανόσουν πάντα ως μάνα εξ ουρανού, απαύγασμα της αγαπώσης καρδιάς του.

Ζώντας την μεγάλη πίστι στο άγιο θέλημα του Θεού, κήρυττε και σύμφωνα με την προσωπική του αυτή εμπειρία. Αφού όλοι σχεδόν οι λόγοι του ήταν από έμπνευσι προσωπικής του συμμετοχής στο μυστήριο της εν Χριστώ Πίστεως. Ποτέ κουραστικός, φορτικός αλλά πάντα αληθινός, πρωτότυπος, διακριτικός, συνετός.

Η ΘΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ

Είχε μια αρχοντική, πατρική αγάπη. Από την μεγάλη αγάπη του κι ευγνωμοσύνη στον άγιο Θεό απέρρεε και η άδολη αγάπη και προς τον κάθε συνάνθρωπο. Αγάπη σεβασμού και εκτιμήσεως προς το όποιο ανθρώπινο πρόσωπο. Αυτό που μας διδάσκει η Πατερική φιλοσοφία στο Γεροντικό: *“Είδες τον αδελφόν σου, είδες Κύριον τον Θεόν σου”*.

“Εμένα έτσι με έκανε ο Θεός”, έλεγε, “από μικρό παιδί. Είχα μια αγάπη για όλους τους ανθρώπους κάθε ηλικίας, χαρακτήρος και ιδιότητος. Άνδρες, γυναίκες, μικρούς, μεγάλους, νέα παλληκάρια, κοπέλλες, παππούδες, γιαγιάδες, όλους τους

έβλεπα με συμπάθεια και τους αγαπούσα εν Χριστώ από μικρός”.

Τα έλεγε δε αυτά ταπεινά αλλά και με απλότητα και φυσικότητα αποδίδοντας αυτήν την καθολική αγάπη του όχι σε αρετή του, αλλά επιγράφοντας στην Χάρι του Θεού κάθε καλό και ωραίο της ζωής του, πράγμα που τον διήγειρε σε συνεχή ευγνωμοσύνη προς τον άγιο Θεό και τον υποχρέωνε να αισθάνεται πάντοτε αιώνιος οφειλέτης Του.

Η κατά Θεόν δε αυτή αγάπη του αποδεικνυόταν και με την σοβαρότητα, με την οποία αντιμετώπιζε οποιαδήποτε υπόθεσι του κάθε προσώπου που ερχόταν σ αυ-τόν.

Κάποιος αδελφός της Μονής μας μου είπε κάποτε εντυπωσιασμένος όσο κι αναπαυμένος με τον Γέροντα, πως “η διαφορά του από τους άλλους καλούς Πατέρες της Μονής είναι ότι, αυτός δίδει πολλή προσοχή στο θέμα σου, στο πρόβλημά σου, στον κάθε πόνο σου, όσο μικρός κι αν είναι. Συμπάσχει, συμπονά μαζί σου, κι όχι μόνο με την προσευχή του αλλά με το όλο είναι του. Το βλέπεις ζωγραφισμένο στο πρόσωπό του, ακούς τον αναστεναγμό του για την λύπη σου, νοιώθεις ότι κάνει το θέμα σου δικό του θέμα και πρόβλημα. Αυτό και μόνο σε παρηγορεί, σε ενισχύει, σε στερεώνει. Αυτό έχεις ανάγκη και αυτό επιζητείς από τον Γέροντά σου, κι αυτός σου το δίνει αυτό, χωρίς να το κάνη τεχνητά, αλλά βγάζοντάς το από μέσα του αληθινό κι όχι φτιαχτό”.

Έλεγε ο ίδιος ο Γέροντας σχετικά με την μέριμνά του για την ειρηνική κατάσταση των αδελφών της Μονής: “Δεν μπορώ να αναπαυθώ και να κοιμηθώ ήσυχα τα βράδυα, αν δεν είναι όλοι οι αδελφοί ειρηνικοί, αν γνωρίζω ότι έστω κι ένας αδελφός είναι ταραγμένος”.

Αυτή η πηγαία αγάπη του, το πλήρωμα όλου του Νόμου και των Προφητών, τον κατεύθυνε προς κάθε είδους θεάρεστες ενέργειες και παρεμβάσεις υπέρ της Εκκλησίας, του Μοναχισμού, του Αγίου Όρους αλλά και για τον σύγχρονο κόσμο μας.

Αυτή, με πληροφορία προσευχής και με υπακοή πάντοτε και μόνο στην Εκκλησία, τον “ανάγκαζε” από καρδιάς να ενδιαφέρεται και για την Ιεραποστολή, εσωτερική και εξωτερική, όπως και για κάθε ψυχή που διψούσε τον λόγο του Θεού. Εξ αιτίας της θεοκίνητης αυτής αγάπης του, όταν τον καλούσαν και τον παρακαλούσαν να συμβάλη σε κάτι, προσευχόταν πρώτιστα, μιλούσε, συνέγραφε, παρακαλούσε, μεσολαβούσε για υποθέσεις προσώπων, Ιερών Μονών, Ενοριών, Μητροπόλεων κλπ. Βοηθούσε με κάθε δυνατό τρόπο, -και οικονομικά- τηλεφωνούσε, παρακολουθούσε με μεγάλο κι ανύστακτο ενδιαφέρον τις υποθέσεις, παρηγορούσε, οικονομούσε

καταστάσεις, συνέπασχε, ευχόταν, επαινούσε, συνέχαιρε. Άλλαζε πολλές φορές και το πρόγραμμά του, εκτάκτως έβγαινε κι από το Άγιον Όρος, επισκεπτόταν πρόσωπα κατ' ιδίαν, φιλοφρόνως συμπεριφερόμενος, *“ίνα πάντας κερδίση εν Χριστώ Ιησού τω Κυρίω του”*(βλ. Α΄Κορ., θ , 19-22), με γνώμονα μόνο και πάντοτε, την δόξα του Θεού, το καλό της Εκκλησίας, την πνευματική ωφέλεια των ψυχών.

Κυριολεκτικά πολλές φορές θυσίαζε τον εαυτό του για την αγάπη.

Ενθυμούμαι, κάποτε πριν πολλά χρόνια, μετά από κοπιαστικώτατη μεγάλη ακολουθία, κι ενώ κατάκοπος στο κελλί του ετοιμαζόταν να κατακλιθής, έμαθε για την άφιξη μιας μεγάλης ομάδος Γερμανών αστυνομικών, οι οποίοι παρεκάλεσαν να τον δούνε και να τους μιλήση. Μόλις άκουσε την έκτακτη είδησι αυτή, ωμολόγησε μεν την μεγάλη του κούρασι στον υπεύθυνο αρχοντάρη μοναχό, αλλά την ίδια στιγμή του είπε ότι θα πήγαινε να μιλήση στους Γερμανούς αστυνομικούς. Κι όταν από έκπληξι τον ρώτησα εγώ “Γιατί, Γέροντα, να υποβληθήτε εσείς ο ίδιος σε τέτοιο κόπο, και δη για κάποιους μη Ορθοδόξους, αφού άλλωστε θα ήταν εύκολο και σε κάποιον άλλο αδελφό να τους μιλήση;”, με πολλή σοβαρότητα απάντησε:

“Δεν πειράζει, παιδί μου, ας κουραστώ εγώ λίγο περισσότερο. Διότι αυτοί οι άνθρωποι, ως αστυνομικοί, έχουν μια πολύ καίρια θέσι εργασίας στην πατρίδα τους την Γερμανία. Αν αυτοί ωφεληθούν πνευματικά ερχόμενοι τώρα στο Άγιον Όρος, θα γεμίσουν με περισσότερη ειρήνη κι αγάπη, και ίσως έτσι θα μπορέσουν να δείξουν και στους άλλους συνανθρώπους τους πιο πολλή αγάπη κι επιείκεια, και ενδεχομένως και σε Έλληνες Ορθοδόξους που ζουν και εργάζονται στην Γερμανία. Κι έτσι με την Χάρι του Θεού και της Παναγίας θα πολλαπλασιασθή το καλό που θα πάρουν αυτοί οι Γερμανοί αστυνομικοί στο Άγιον Όρος”.

Και θαύμασα για την διάκρισι και την σύνεσι του Γέροντος. Το ίδιο άλλωστε έκανε,

όταν επεσκέπτοντο την Μονή μας μεγάλες ομάδες στρατιωτικών και αστυνομικών Σχολών της πατρίδος μας.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ “Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ”

Αποκύημα αυτής της θεάρεστης αγάπης του για τον Χριστό και τον άνθρωπο είναι και το Ίδρυμα τούτο, του οποίου υπήρξε εμπνευστής, ιδρυτής, οργανωτής, με δύο λόγια η καρδιά και η ψυχή του. Παρακολουθούσε και από το μακρινό Άγιον Όρος πάντοτε την πορεία και τα ευσεβώς δρώμενα στο Ίδρυμα. Χαιρόταν μαθαίνοντας την κάθε καλή κατά Θεόν επίδοσι και εξέλιξί του, προσευχόμενος ο,τι καλό γίνεται, να αναπαύη τον άγιο Θεό και την Εκκλησία. Πιστεύουμε δε ακράδαντα πως και τώρα ιδίως από τον ουρανό, ακόμη περισσότερο θα εποπτεύη και θα εύχεται για την συνέχισι της ευλογημένης ταπεινής προσφοράς του Ιδρύματος προς τον λαό του Θεού, που επιτελείται με τις οδηγίες και ευλογίες πάντοτε του Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου της τοπικής Σας Εκκλησίας.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ

Ο μακαριστός Γέροντας ως θεολόγος δεν ανήκε ποτέ σε κάποια συγκεκριμένη σχολή η κατηγορία η ομάδα θεολόγων η κλίμα θεολογικό. Απλά ανήκε στην Εκκλησία.

Ήταν εραστής της ακραιφνούς Πατερικής θεολογίας, της μίας και μοναδικής θεολογίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας. Ήταν κυριολεκτικά θεολόγος “επόμενος τοις αγίοις Πατράσιν”.

Πρωτίστως δεν “θεολογούσε” φιλοσοφώντας με προσωπικούς του στοχασμούς και ιδέες, παρά τις πολλές δυνατότητες και την οξύτητα του νοός του. Ταπεινά, όσο και με προσευχή και εγρήγορσι, ερευνούσε για την γνώμη των Αγίων και την εκπεφρασμένη συνείδησι της Εκκλησίας. Συνετάσσετο αμέσως μ αυτήν, την ανέλυε και την παρουσίαζε ως γνώμονα και αφετηρία για την επίλυσι συγχρόνων θεολογικών ζητημάτων.

Πίστευε δε, όπως είναι και το σωστό (παρ ότι δυστυχώς εν τοις πράγμασιν αμφισβητείται από κάποιους σήμερα), ότι η Πατερική θεολογία της Εκκλησίας μας, ως η μοναδική αληθινή και σώζουσα θεολογία είναι η ασφάλεια και για την σωτηρία όλου του κόσμου και βάσις για την κατά Θεόν προκοπή και όποια άλλη κατά Θεόν δημιουργία μας, αλλά και στις σχέσεις μας με τους εκτός Ορθοδόξου Πίστεως συνανθρώπους μας. Γι’ αυτό και ιδιαιτέρως αγωνίσθηκε κατά του αθέου ουμανισμού, όπως και μέχρι τέλους της ζωής του εναντίον του Οικουμενισμού, εισπράττοντας πολλές θλίψεις και στενοχωρίες και από εγχώριους ημέτερους θεολόγους, ομολογώντας όμως πάντοτε και παντοιοτρόπως και με την δέουσα

διάκρισι την αληθινή Πίστι και θεολογία της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, της Μίας και Μόνης αληθινής Εκκλησίας του Χριστού.

ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ - ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Η ταπείνωσίς του ήταν βαθιά και ουσιαστική. Δεν ταπεινολογούσε με εξωτερικό σχήμα και τρόπο, αλλά ζούσε πάντα κάτι από το μυστήριο της εν Χριστώ σμικρύνσεως και μετριοφροσύνης. Ακόμη κι όταν αυτό που έλεγε το ζούσε προσωπικά, πάντοτε εμετρίαζε φυσικώ τω τρόπω, λέγοντας ότι “έτσι λέγουν οι Άγιοι της Εκκλησίας...” ή “όπως άκουσα τον δείνα να λέγη και να διδάσκη...”. Ποτέ δεν καυχήθηκε για κάτι καλό δικό του άμεσα ή έμμεσα. Ποτέ δεν ενθυμούμαστε να παρουσίασε τον εαυτό του ως πρότυπο και κανόνα για την ζωή των πνευματικών του τέκνων, αλλά πάντα μεμφόταν τον εαυτό του ως υπολειπόμενο στις αρετές του Χριστού και των Αγίων.

Ζούσε τελείως εν κρυπτώ ως προς την προσωπική του πνευματική εργασία. Ουδέποτε μας ανέφερε κάτι για πληροφορίες του ή για εμπειρίες του από την προσευχή ή άλλες πνευματικές καταστάσεις. Κι όταν προσπαθήσαμε κάποιες φορές, να τον καταφέρουμε να μας πη κάτι δικό του προς ωφέλειά μας, το απέφυγε κι αυτό συστηματικά, και μόνο έμμεσα μπορούσαμε κάποτε κάτι να συμπεράνουμε.

Ρωτήθηκε κάποτε στην Μονή, “τι είναι μετάνοια;”, και απάντησε:

“Μετάνοια είναι η συνεχής, βαθύτατη εμπειρία, η αίσθησις μέσα μου, ότι η ζωή μου δεν αναπαύει τον Θεό, δεν είναι τέτοια που να αρέση σ’ Αυτόν. Και εξ αιτίας αυτής της βαθιάς γνώσεως πονώ, πενθώ, μέμφομαι τον εαυτό μου αγωνιζόμενος να διορθώνωμαι. Όμως όλ’ αυτά με ειρήνη, χωρίς απελπισία που είναι εγωισμός. Διότι έχω την βεβαιότητα (ίσως εντονώτερη κι από την γνώσι της αμαρτίας μου), ότι, παρά την κακή μου πνευματική κατάσταση, ο άγιος Θεός μ’ α-γα-πά, θέλει την σωτηρία μου, κι αν παραμείνω σ Αυτόν, τελικά θα με ελεήσει. Γι αυ-τό με την μετάνοια επικρατεί στην ψυχή η αισιοδοξία και η χαρά του Χριστού”.

Έτρεφε μεγάλο σεβασμό κι εκτίμησι για όλους τους κληρικούς αλλά κυρίως για τους Επισκόπους της Εκκλησίας, αναγνωρίζοντας την θυσία και προσφορά τους υπέρ Αυτής και του λαού του Θεού.

Χαιρόταν πολύ υποδεχόμενος Επισκόπους στο Μοναστήρι και από καρδίας τους τιμούσε με ωραίες, θεολογικές και φιλόφρονες προσφωνήσεις. Ε-άν διανυκτέρευαν στην Μονή, τους πρότεινε να μας λειτουργήσουν το επόμενο πρωινό, για να λάβουμε και αισθητώτερα την αρχιερατική τους ευλογία. Συνήθως δε συγκαλούσε γενική σύναξι της αδελφότητας, για να τους τιμήσουμε και να ωφεληθούμε από τις κατά Θεόν διδαχές τους.

Σε μία τέτοια σύναξι, ομιλώντας ένας Μητροπολίτης, και υπογραμμίζοντας την αξία της μοναστικής θείας Λατρείας και ησυχαστικής προσευχής, μας είπε επί λέξει: “Σας ευχαριστούμε, Πατέρες, που μένετε στο Μοναστήρι και κάνετε τόσα, που εμείς που διαμένουμε έξω στον κόσμο, δεν μπορούμε να κάνουμε...” Κι ο Γέροντας συμπληρώνοντας με σύνεσι και ταπείνωσι, απάντησε στην ταπείνωσι του Μητροπολίτου: “Κι εμείς, Σεβασμιώτατε, Σας ευχαριστούμε, που αναπληρώνετε τα ιδικά μας υστερήματα, παραμένοντας στον κόσμο κατά την κλήσι Σας από τον Θεό και διακονείτε την Εκκλησία, κάνοντας αυτά που εμείς δεν μπορούμε να κάνουμε στο Μοναστήρι!”

Συνέβη δε κάποτε εκτός του Αγίου Όρους και μία μικρή κι ασήμαντη παρεξήγησις, για τελείως πρακτικά θέματα, με κάποιον Επίσκοπο με τον οποίον είχε καλή συνεργασία και αλληλοεκτίμησι και λυπήθηκε λίγο ο Γέροντας, διότι δίχως να γνωρίζη κάποια δεδομένα ο Επίσκοπος, τον παρατήρησε δριμύτατα και τον επέπληξε. Κι αυτός υπέμεινε αγόγγυστα και χωρίς δικαιολογίες εκείνη την άδικη επιτίμησι. Μας εξηγούσε δε πολύ αργότερα μετά τον θάνατο του Επισκόπου, επαινώντας τον μάλιστα για τις αρετές του: “Δεν πειράζει”, μας έλεγε, “εγώ ήμουν ιερέυς, κατώτερός του, εγώ έπρεπε να ταπεινωθώ, κι όχι εκείνος που ήταν Επίσκοπος”.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ήταν στ ἄ-λή-θει-α μια ερωτευμένη με τον Θεό ψυχή, ο μακαριστός Γέροντάς μας. Είχε πάντα προ οφθαλμών του το “εν ου εστι χρεία”, το άγιο κέντρο, τον Κύριο Ιησού, την αληθινή ζωή. Δεν του έφευγε ποτέ από μέσα του αυτό, ο,τι κι αν έκανε, ο,τι κι αν έλεγε, ο,τι κι αν σκεπτόταν, όπως κι αν ήταν. Και στις ανθρώπινες στιγμές του, στις χαρές και στις λύπες του. Κι όχι μόνο όταν καθηκόντως μας δίδασκε, αλλά ακόμη κι όταν μας μάλωνε πατρικά, η όταν αστειευόταν, για να μας χαλαρώση από την έντασι του ταπεινού αγώνος μας. Ο Χριστός ήταν ο ιερός στόχος, το ευλογημένο κίνητρο όλων των ενεργειών και λόγων και διανοημάτων του, το άγιο “τέλος”, το “δι Όν” όλης της υπάρξεως, της ζωής του. Έτσι μας νουθετούσε, να αγωνιζώμαστε, να ζούμε κι εμείς πάντοτε.

Από το 1980 ακόμη, θυμάμαι επί τη ευκαιρία της εορτής των Εισοδίων της Κυρίας Θεοτόκου, μας είχε πη:

“Ένα πράγμα να μη ξεχάσουμε ποτέ, πατέρες κι αδελφοί: Ότι ο σκοπός μας που ήλθαμε εδώ στο Μοναστήρι, είναι η ένωσίς μας με τον Θεόν και τίποτε να μη το βγάξη αυτό από τον νου μας... Πρέπει ο ηγεμών νους μας να τελή την αέναο λειτουργία του Θεού εντός του ναού του σώματός μας, και δη έμπροσθεν του

αγίου θυσιαστηρίου της καρδιάς. Αυτή η λειτουργία είναι το *“Κύριε Ιησού Χριστέ ελέησόν με τον αμαρτωλόν”*. Αυτή είναι η ιερατική ιδιότητα και καθήκον κάθε Χριστιανού, πολύ περισσότερο του μοναχού. Και όπως ο ιερέας στέκεται μπροστά στο άγιο θυσιαστήριο, μπροστά στον Χριστό, και κάθε άλλη σκέψις και λογισμός μακράν του θυσιαστηρίου είναι αμαρτία, έτσι και ο κάθε μοναχός πρέπει να βάζει τον ιερέα-νου του μπροστά στο θυσιαστήριο-καρδιά μιλώντας και αντικρύζοντας μόνο τον Κύριο, και κάθε άλλος λογισμός είναι άπρεπος και ανάρμοστος”.

Και άλλοτε πάλι:

“... Προσευχόμαστε κι ο νους σκορπίζεται. Θέλουμε να προσέξουμε και οι λογισμοί μας διαχέουν. Θέλουμε να α-γα-πή-σου-με εξ ολοκλήρου τον Χριστό, και τα πάθη μας εμποδίζουν. Γιατί ολ’ αυτά; Γιατί δεν μπορούμε να προσφέρουμε τον εαυτό μας ολοκληρωτικά στον Θεό, τελείως, πλήρως;

Διότι δεν κενώσαμε τον εαυτό μας. Αν δεν αδειάσει τελείως ο άνθρωπος από τον εαυτό του, λένουν οι Πατέρες, δεν μπορεί να γεμίσει από τον Θεό. Αν κενωθεί, μόνο τότε γεμίζει από τον Θεό. Είναι αυτό που λέγει ο Απόστολος, “αν δεν πεθάνη ο σπόρος στη γη, δεν ανασταίνεται πάνω από το χώμα καινούριος, αναζωογονημένος”...

Αυτήν την νέκρωσι του παλαιού ανθρώπου, και την κατά Θεόν κένωσι την εννοούσε, όπως άλλωστε κι όλοι οι άγιοι Πατέρες, σε σχέση με τα τελεσιουργούμενα στην Εκκλησία ιερά Μυστήρια, και κυρίως με την θ. Λειτουργία.

“Η θεία Λειτουργία”, τόνιζε, “πρέπει να προσφέρεται από τον ιερέα, αλλά και από τον κάθε μοναχό και λαϊκό Ορθόδοξο Χριστιανό ως εξιλαστήριος θυσία στον Θεό και Πατέρα. Εις αυτήν ο πιστός ευχαριστεί, δοξολογεί, ευλογεί, δέεται. Δύναται όμως να παρακαλή τον Θεόν υπέρ αφέσεως των αμαρτιών του, όσας έπραξε και όσας θα πράξει. Ημπορεί δηλαδή να φέρη εις τον νου του ότι είναι νεκρός κι ότι προσφέρεται η θεία αυτή ιερουργία δια την άφεσι των ανομιών του, πράγμα το οποίο δεν θα μπορή να κάνει όταν εξέλθη αυτής της ζωής. Τοιουτοτρόπως δεόμενος έχει κατά νουν και τον θάνατο, και έτσι η θεία Λειτουργία μας φέρει μνήμη του θανάτου συν τοις άλλοις”. (17/1/1979)

“... Πουθενά αλλού,” έλεγε, “δεν ταπεινώνεται κανείς τόσο πολύ εις βάθος, όσο στην θεία Λειτουργία. Εκεί είναι αυτή η ευλογία. Βλέπει κανείς την αγιότητα του Θεού και κατανοεί έτσι την αμαρτωλότητά του...”(11/11/79)

Παρομοίαζε δε και συνέδεε την προσφορά του άρτου της θ. Ευχαριστίας με την προσφορά του μοναχού στον Χριστό.

Μας είχε πη στην αρχή της Ηγουμενικής του διακονίας στο Μοναστήρι:

“Η προσφορά των τιμίων δώρων της θ. Λειτουργίας διακρίνεται σε τρία μέρη: Πρώτα γίνεται η προσφορά από τους ευσεβείς Χριστιανούς από έξω προς τον ιερό Ναό. Κατόπιν μεταφέρεται από τους υπευθύνους διακονητάς μέσα στο Ιερό του Ναού για το Θυσιαστήριο. Και τέλος προσφέρεται από τον ιερέα στον ίδιο τον Θεό στην θ. Λειτουργία, κατά την αγία Αναφορά, στο «τα σα εκ των σων...».

Αυτό γίνεται κατά παρόμοιο τρόπο και στην ζωή του μοναχού: Πρώτα τον προσφέρει ο κόσμος με την είσοδό του στο Μοναστήρι. Μετά η αδελφότητα με την κουρά του. Και τέλος προσφέρεται ο ίδιος δια της ιδίας ζωής του στον Θεό, για να αγιασθή”.

Ποθούσε πάντα την τελειότητα της εν Χριστώ ζωής ο Γέροντας, αυτήν πάντοτε επεδίωκε, γι αυ-τήν αγωνιζόταν. Γι αυτό αγάπησε πολύ τον μοναχισμό, την μοναχική πολιτεία. Χαιρόταν πολύ, ιδιαίτερα όταν συναντούσε αγιασμένους μοναχούς και μοναχές, που με την τελεία αφιέρωσί τους και τον άγιο αγώνα τους είχαν εγκολπωθή τον ίδιο τον Κύριο.

Μας υπενθύμιζε να μη λησμονούμε την αφιέρωσί μας, όχι μόνο ως Ορθοδόξων Χριστιανών από το άγιο βάπτισμά μας, αλλά κι ως μοναχών. Χαιρόταν και κυριολεκτικά απολάμβανε πνευματικά την μοναχική του ζωή, ιδίως τότε που ήταν πιο απερίσπαστος κι ελεύθερος από υπερβολικές μέριμνες και ευθύνες.

Μας έλεγε και ξανάλεγε:

“Πατέρες, ζούμε τόσες ευλογίες. Είμαστε τόσο προνομιούχοι, οι ευτυχέστεροι άνθρωποι του κόσμου. Κοντεύω να γίνω μονότονος, λέγοντάς σας όλο τα ίδια και τα ίδια λόγια. Όμως τα ζω όλα αυτά, και γι αυ-τό θέλω όλο και να σας τα λέω...”
(6/11/79)

Σχετικά με το νόημα της θείας Μεταμορφώσεως στην ζωή μας ερμήνευε βαθυστόχαστα και με έμπνευσι:

“Δια να συμμετάσχουμε κι εμείς στην δόξα της Μεταμορφώσεως του Χριστού, πρέπει να υπάρχουν τρεις προϋποθέσεις:

Πρώτον, η προσευχή. Διότι ο Κύριος πήγε στο όρος Θαβώρ, για να προσευχηθή με τους μαθητές Του.

Δεύτερον, η ανάβασίς μας στο ύψος των αρετών. Εφ ὅ-σον ο Χριστός μας δεν μετεμορφώθη σε πεδινό μέρος, σε κάποιο χαμηλό τόπο, που συμβολίζει την

κατάστασι των παθών μας. Αλλά μετεμορφώθη σε όρος υψηλό. Δηλαδή χρειάζεται οπωσδήποτε η ανάβασις, και μάλιστα η ανάβασίς μας στο όρος της ταπεινώσεως, της υψοποιού αυτής αρετής.

Και τρίτον, είναι απαραίτητος και ο Σταυρός, ο οποίος συνδέεται στενώτατα με την Μεταμόρφωσι. Γι αυτό και χωρίς τον Σταυρό δεν είναι δυνατόν να επιτευχθή η εν Χριστώ μεταμόρφωσίς μας.

Τώρα δεν είναι καιρός για την δόξα της Μεταμορφώσεως και του Θαβωρείου

ακτίστου Φωτός. Τώρα προέχουν αυτοί οι τρεις λόγοι και όροι. Η κάθαρσίς μας από τα πάθη, δια του ακουσίου και εκουσίου σταυρού των πειρασμών και της υπομονής, εν τη δυνάμει και παρακλήσει της προσευχής προς τον αρχίφωτον Τριαδικόν Θεόν". (6 Αυγούστου 1978)

Ως γνήσιος Αγιορείτης, πιστό τέκνο της Παναγίας, μαζί με όλη την Εκκλησία, Την θεωρούσε ως το κυριώτερο μετά τον Χριστό πρόσωπο για την σωτηρία μας. Σχεδόν πάντοτε έκανε ευλαβικές αναφορές στην Χάρι και την δόξα Της, έχοντας λάβει ως δώρο από το ίδιο τον Κύριο, την μεγάλη αγάπη κι ευλάβεια προς Αυτήν, την Μητέρα του Θεού μας και δική μας Μητέρα αληθινή.

Έτσι μας είπε και για την Παναγία σε σχέσι με την εορτή της Μεταμορφώσεως:

"Η Κυρία Θεοτόκος, αν και ήτο απύσα στο Θαβώρ, όμως είχε ήδη μεταμορφωθεί. Έτσι είναι παρούσα κι Αυτή εκεί... Στην κορυφή δε του Άθωνος, υπάρχει το εκκλησάκι της Μεταμορφώσεως, όπου κάθε 6η Αυγούστου γίνεται η ακολουθία και η θεία Λειτουργία της εορτής. Τούτο δεν είναι τυχαίο. Το ότι στο υψηλότερό του μέρος ο Άθως, το Άγιον Όρος έχει τούτο το εκκλησάκι, σημαίνει πολλά. Σημαίνει πως το Άγιον Όρος είναι το καινούριο Θαβώρ, όπου μεταμορφώνονται καθημερινά πολλοί μοναχοί. Και -τι ωραία που τάχει έτσι όλα ταιριασμένα η Εκκλησία μας!- επειδή η Υπεραγία Θεοτόκος Μαρία είναι η πρώτη που μετεμορφώθη από τους ανθρώπους -μετά τον Κύριο (ο Οποίος έχει πηγαίον, και εκ φύσεως το άκτιστον Θαβώρειον Φως)-, πως το Περιβόλι Της, ο ευλογημένος αυτός τόπος της Μητέρας του Θεού μας να μη είναι κατ' έ-ξο-χήν τόπος και μεταμορφώσεως, όπου να πάσχουν τα τέκνα Της συνεχώς και αρρήτως την "καλήν αλλοίωσιν!"

Τέλος, για να κατακλείσω την ταπεινή μου αυτήν ομιλία, παραθέττω ένα πολύ μικρό αλλά και συγκλονιστικό συνάμα λόγο του μακαριστού Γέροντος προς εμάς τα πνευματικά του τέκνα, που με πολλή πατρική αγάπη μας τον απηύθυνε στην αρχή σχεδόν της Ηγουμενικής του διακονίας. Αλλά και σήμερα μας τον απευθύνει ως πατήρ φιλόστοργος, και που αβίαστα φανερώνει τον Χριστοκεντρικό και σωτηριολογικό χαρακτήρα και διάστασι της ποιμαντικής του, όσο επίσης και την προσευχητική του παρρησία ενώπιον του Θεού, από την ευθύνη που τον συνέιχε για την σωτηρία μας. Μας είπε δε τον λόγο αυτόν στις 31 Ιουλίου του 1979 στην Ιερά Μονή της Μετανοίας μας:

"Να ξέρετε, αδελφοί και πατέρες, πως έχω ζητήσει απ' τόν Θεόν, σεις τα πνευματικά μου τέκνα, να τελειωθήτε, ν' ά-γι-α-σθῇ-τε, και μετά να σας πάρη απ' αὐ-τήν την ζωή. Αν προηγουμένως δεν είσθε έτοιμοι, δεν θα φύγετε απ' έ-δῶ. Θα δοκιμασθήτε, θ' άρ-ρω-στή-σε-τε βαριά και θα πονέσετε πολύ, αν δεν είσθε έτοιμοι, και μετά θα φύγετε για την άλλη ζωή. Τούτο το ζήτησα με πολύ πόθο απ

τόν Κύριο και θα μ ἄ-κού-ση. Ἐστω κι αν γίνη μετά τον θάνατό μου. Λοιπόν, ἔχετέ το υπ ὄ-ψιν σας, κι αγωνίζεσθε δια την τελείωσι και τον αγιασμό σας”. (31/7/79)

* * *

Δεν υπάρχει, αδελφοί, ακολουθία της Εκκλησίας που να μη γίνεται εύφημος μνεία των αγίων Πατέρων μας, αναφορά κι επίκλησις των ευχών τους, δια των οποίων εμείς οι περιλειπόμενοι βάσιμα ελπίζουμε να τύχουμε του Θείου ελέους και συγχωρήσεως: “Δι εὐχῶν των αγίων Πατέρων ημῶν...”

Πολλά λοιπόν ζήσαμε, κι ἔμπρακτα μάθαμε, ακούσαμε, είδαμε, γνωρίσαμε “α αι χεῖρες ημῶν εψηλάφησαν”, όσοι μείναμε, λίγο η περισσότερο πλάι στον μακαριστό Γέροντα. Ὅλα αυτά είναι για όλους εμάς, τα πνευματικά του τέκνα, υποθήκες ζωής, ανώτατη πνευματική κληρονομιά, μέγιστη ευλογία του Θεού, που φυσικά συνεπάγεται και μεγάλη πνευματική ευθύνη.

Εύχου, ἅγιε Γέροντα, από τον ουρανό, όπου χαίρεσαι τώρα μετά από τους αναρίθμητους κόπους και θυσίες σου, κι απολαμβάνεις ἄμεσα και συνεχώς την Χάρι του Αγίου Τριαδικού Θεού μας!

Εύχου να μη φανούμε ανάξιοι εις τέλος, αγνώμονες της μεγάλης αγάπης σου και επιλήσμονες των ιερών λόγων και υποθηκών σου, αλλά εν μετανοία να διέλθουμε τον υπόλοιπον χρόνον της ταπεινής ζωής μας, ευαρεστούντες στον Θεό και την Εκκλησία Του. Αμήν!

Ιερομ.Φιλόθεος
Ιερά Μονή Οσίου Γρηγορίου
Άγιον Όρος, Πάσχα 2015